

BİRLİKTE ÖLDÜRMEK VE KATİLE YARDIMCI OLMAK

Bir kişinin öldürülmesine karşılık topluluğun öldürülmesi gerektiği hususunda şüphe yoktur. Çünkü öldürenin cezalandırılması hususunda gelen hadislerin nassı, tek kişiyi de bir topluluğu da kapsamaktadır. Rasülün; *مَنْ قَتَلَ لَهُ قَتِيلٌ فَهُوَ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ إِمَّا أَنْ يُغَدَى وَإِمَّا أَنْ يُقْبَدَ* "**Her kimin bir yakını öldürülür ise o, iki hayırlı şeyden birisini yapmakta serbesttir. Ya fidye alır ya da (kisas gereği onun) öldürülmesini ister.**"¹ sözü, bir kişinin öldürülmesini de bir topluluğun öldürülmesini de kapsamaktadır. "*Ömer'in, bir kişiye karşılık bir topluluğun öldürülüp öldürülmeyeceği hakkındaki sorusuna Ali şöyle cevap verdi: Eğer bir topluluk hırsızlık yapsa sen onların hepsinin ellerini keser miydin? Ömer: Evet, deyince, Ali: Katletmek de böyledir, dedi.*" İki veya daha çok sayıdaki bir grup, bir kişinin öldürülmesi olayına katılmışlarsa bunların hepsi cezalandırılır, öldürülen bir kişi olsa bile hepsi öldürülür.

Ancak öldürme olayına katılmış olmanın ne anlama geldiği konusu, kişinin öldürme fiilinde oynadığı role bağlı bir durumdur. Şayet öldürülenin vurulmasına katılmışsa kesinlikle öldürme eylemine katılmış sayılır. Vurma eylemine katılmamışsa duruma bakılır: Kolaylık sağlamışsa

¹ Buhari, K. Lekatah, 2254

yani; öldürülen kişiyi tutarak katilin vurmasını sağlamışsa veya onu katile getirmişse ve buna benzer fiilleri yapmışsa, öldürme fiiline katılmış sayılmaz, yalnızca yardımcı olmuş sayılır, bu nedenle de kısas gereği öldürülmez ancak hapsedilir. Darakutni İbni Ömer'den şunu tahrir etmektedir: Nebi (ﷺ) dedi ki: "**Bir adam birisini yakalar ve bir başkası da onu öldürürse; öldüren öldürülür, yakalayan ise hapsedilir.**" Bu hadis, yardımcı olanın öldürülmeyeceği fakat otuz yıla kadar uzun süreli hapsedileceği hususunda sarihtir. Ali b. Ebu Talib, ölünceye kadar hapsedilmesi gerektiğini söyler. Şafii, Ali (ﷺ)'den yaptığı rivayete göre; kasten bir adamı öldüren ve yakalayan kimse hakkında şöyle demiştir: "*Katil öldürülür, diğeri ise ölünceye kadar hapsedilir.*" Dolayısıyla öldürme fiiline doğrudan katılmayıp yardımcı olan kimse öldürülmeyip hapsedilir, katılan kimse ise katılmadaki rolü ne olursa olsun kesinlikle öldürülür. Buna göre doğrudan katılan, teşvik ederek katılan, plan kurarak katılan ve tuzak kurarak katılanların hepsi öldürme fiiline katılmış sayılırlar. Çünkü bunlar, öldürme fiiline kalkışmalarından dolayı, öldürme olayına katılmış sayılırlar. Bunların öldürme olayına; vurmakla, plan kurmakla katılmış olmaları fark etmez, çünkü bunların hepsi öldürme amellerindedir. Dolayısıyla yaptığı iş öldürme eyleminden sayılan herkes, doğrudan katılan katil gibi öldürülür. Ancak kolaylık sağlayan kimse, ne doğrudan ne de dolaylı katılımcı sayılmaz. Hadis de özellikle buna işaret etmektedir.